

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023.291423>

РУДАВСЬКА Н. Д.

Дрогобицький музичний фаховий коледж імені Василя Барвінського. Викладач-методист циклової комісії концертмейстерського класу та камерного ансамблю (Дрогобич, Україна).

Rudavska, Nadia. *Vasyl Barvinsky Drohobych Music Professional College. Methodist teacher of cycle commission of concertmaster class and chamber ensemble (Drohobych, Ukraine).*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9486-2335>

© Рудавська Н. Д., 2023.

РУДАВСЬКА О. В.

Дрогобицький музичний фаховий коледж імені Василя Барвінського. Викладач циклової комісії теорії музики (Дрогобич, Україна).

Rudavska, Oksana. *Vasyl Barvinsky Drohobych Music Professional College. Teacher of cycle commission of music theory (Drohobych, Ukraine).*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5982-005X>

© Рудавська О. В., 2023.

СУЧАСНІ КОМПОЗИТОРСЬКІ ТЕХНІКИ У ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ЛАСТОВЕЦЬКОГО

MODERN COMPOSER'S TECHNIQUES IN THE WORK OF MYKOLA LASTOVETSKYI

Микола Адамович Ластовецький належить до плеяди сучасних українських композиторів, у його творчості простежується симбіоз фольклорного першоджерела й сучасного композиторського стилю. Звертаючись до автентичного шару української народної творчості, митець вдало трансформує її з огляду на сучасне світосприйняття, розширює сферу відчуття від академічної аудиторії до інших рівнів соціуму.

Микола Адамович — людина всебічно ерудована, творчо різнопланова. Сфера його зацікавлень — різні за композиційно-драматургічними, жанровими й семантичними параметрами аспекти музичного мистецтва. У творчому доробку композитора є твори різних жанрів — від великих форм до мініатюр, проте сюжетно-сисловою основою кожного твору постає українська народна інтонація в різних її трансформаціях. Особливого значення М. Ластовецький надає творам для драматичного театру і симфонічним полотнам (вплив учителя Романа Сімовича), серед яких Симфонієта «Пам'яті героїв Крут», симфонічна поема «Галичина» («Львів»), «Simfonia rustika», увертюра «Бойківська», «Елегія Василю Барвінському», симфонічний прелюд «Легенда про Кармелюка», «Лірична поема» тощо. У цьому жанрі композитор поєднує традиції західноєвропейського і народнописаного українського симфонізму ХХ століття. Окрім того, митець написав вокально-симфонічні (сюїта «Верховинці», кантати «Повернення Дрогобича», «Псалми Давида» та ін.), камерно-інструментальні (сюїта «Дрогобицькі сурми», «Поліська легенда», «Гаївки» та ін.), хорові (хоровий концерт-триптих для мішаного хору «Козак Мамай», «Поетика» на слова М. Рильського, хорові концерти на слова Лесі Українки «Давня весна» та «Сльози-перли», хори на слова Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та інші, чимало дитячих хорів) та фортепіанні твори.

М. Ластовецький — один із представників постмодернізму в музиці. Усе ж, основою його творчої матерії є національний фольклор, у якому митець убаचाє «єдине і справжнє джерело своєї композиторської творчості» [Соловей, Дмитрієва, 2007, с. 10]. Як зазначають музикознавці Зоряна Ластовецька-Соланська, Ірина Бермес, Олександра Німилович, Лариса Соловей та Олександра Дмитрієва, Зоряна Лельо, Володимир Грабовський та ін., у творчості митця яскраво розкрито та чітко підкреслено основні пріоритети сучасного музичного мистецтва.

Н. Мойсеєнко акцентує:

Микола Ластовецький сміливо експериментує з ритмом і фактурою. Коломийкові інтонації з їх постійною повторюваністю поєднує із перемінними розмірами, постійними зміщеннями акцентів, складними видами синкоп, різними ритмічними малюнками. Ритмічні експерименти, фактурні знахідки надають п'есам особливої гостроти, вишуканості, свіжості звучань <...> Новаторство у розробці фольклору переконливо свідчить про нову рису у стилістиці музичних творів композитора, а саме — неофольклоризм. Тут він продовжує традиції композиторів «нової фольклорної хвилі» — Леоніда Грабовського, Лесі Дичко, Євгена Станковича, Мирослава Скорика та ін.

[Мойсеєнко, 2007, с. 9].

Зауважимо, що музична культура ХХ–ХХІ століття характеризується прагненням митців до пошуків нових форм, принципів та прийомів утілення авторського смислового орієнтиру, що, як наслідок, привело до створення нових «композиторських технік» (термін Тетяни Кюрегян) [Жарков, 2021, с. 10], які, власне, й стали основою постмодернізму в музиці. Серед них вагоме місце посідають усталені техніки композиції — серійна (додекафонна) і серіальна; сонорна; алеаторика. Власне, у творчості М. Ластовецького в різних жанрах застосовані сучасні принципи й прийоми розгортання музичного матеріалу, побудови форми музичного твору.

Як відомо, додекафонія — це композиційно-технічний метод, який має в основі безперервне проведення однієї серії в різних її варіантах. М. Ластовецький у «Граціозних ескізах» спирався саме на цей принцип композиції. У цьому циклі композитору вдалося створити чітку, логічно побудовану композицію; спільним образно-смісловим змістом поєднати структурні принципи одночастинних, тричастинних, вільних форм із наскрізним розвитком і варіації. Основою для всіх ескізів стала 12-тонова серія в її можливих варіантах та інваріантах. Та найбільш вагомим аспектом є додекафонія

поєднання (№ 1 «Мрійновтома», № 3 «Подих вальсу» та № 8 «Міні-бурлеска») і додекафонія співзвуччя (№ 2 «Забуті вальси», № 3 «Подих вальсу», № 9 «Сходження на Голгофу», № 11 «Короткі варіації»). Тут, незважаючи на чітко визначену жанрову спрямованість у застосуванні танцювальних (вальс, бурлеск, гавот) чи народних жанрових ритмоформул (коломийка, хороводні танці — кола), композитор використав усі можливі варіанти проходження додекафонної серії — показ основної форми (*originalis*) за допомогою вертикального обертання (№ 7 «Драматичний етюд», № 9 «Сходження на Голгофу», № 10 «Ритуальне дійство», № 11 «Короткі варіації», № 12 «Ремінісценції»), ракоходу (№ 6 «Запрошення до гавоту», № 7 «Драматичний етюд», № 9 «Сходження на Голгофу», № 10 «Ритуальне дійство», № 11 «Короткі варіації», № 12 «Ремінісценції»), інверсії ракоходу, ракоходу інверсії до ракоходу інверсії ракоходу (№ 9 «Сходження на Голгофу», № 10 «Ритуальне дійство», № 11 «Короткі варіації», № 12 «Ремінісценції»). Використовуючи цю композиторську техніку, М. Ластовецький змальовує реальні образи, явища, підкреслює естетичність серійного звукового технічного ряду.

У сонорній техніці координаторами акцентів є унісони і кластери, а також фактурні елементи плями, крапки, лінії цілого тематичного шару. Саме тут композитор використовує всі інструменти сонористичної композиції: ускладнення терцієвої структури (Соната для фортепіано, «Поклоніння Даржбогу сонцю», «Нова коломийка» й інші), поліладовість як основу («Жнивварські пісні», епізоди концерту-триптиху для мішаного хору «Козак Мамай», «Поетика» на слова М. Рильського, хоровий концерт «Сльози-перли» на слова Лесі Українки). У цих та багатьох інших творах композитор застосовує акордові побудови різного складу, розкриваючи чітко сформульовану сюжетну лінію. Цим принципово відрізняється його творчий почерк: новизна викладу й композиції матеріалу не суперечить традиціям національного першоджерела.

Окрім того, для сонористики важливі також нововведення в манері звуковидобування і певних ефектах інтерпретаторів. У творах композитора є уточнення щодо манери гри, педалізації та звуковидобування. М. Ластовецький використовує ремарки авторського тексту (рукопису) і факсиміле, вказуючи, що і як слід виконувати. Це авторські ремарки наявні в «Новій коломиїці» (тупання ногою по роялю); у «Гаївках» для струнного квартету (стук по грифу інструмента). Зазначимо ще вислів «“Заїло” стару пластинку» після 86 такту Маленького старовинного вальсу № 2 із Зошита № 2 фортепіанних п'єс.

Окрім того, принципи алеаторики набули втілення в контрольованій алеаториці фортепіанних мініатюр («Гаївки», «Поклоніння Дажбогу сонцю», Маленькому старовинному вальсі № 2 та ін.).

Отже, Микола Ластовецький у своїх творах передав автентичність української нації крізь призму сучасного музичного світу, використавши більшість можливих його досягнень.

Список використаної літератури

1. Бермес І. Л. Життєві домінанти Миколи Ластовецького // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов. Вип. 15 (т. I). Рівне, 2009. С. 225–232.

2. Жарков О. М. Техніка композиції як мовний механізм: від правила до звучання // Техніка композиції в сучасному дискурсі. Київ, 2001. С. 9–22.

3. Мойсеєнко Н. Фортепіанні п'єси для дітей та юнацтва М. Ластовецького (спроба аналізу) : методична розробка. Дрогобич, 2007. 14 с.

4. Соловей Л. М., Дмитрієва О. М. Штрихи до творчого портрету Миколи Ластовецького. Дрогобич, 2007. 25 с.

5. Ярмо М. І. Здобутки особистості: Творчий портрет композитора М. Ластовецького // Галицька зоря. 1997. № 4. 11 січня.